

Etelä-Pohjanmaan ELY -keskus

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry

**Asia: Eurajoen vesiensuojeluyhdistyksen lausunto Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren (KSS) vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman työohjelmasta vuosille 2028-2033 koskien keskeisiä kysymyksiä Satakunnan alueella ja erityisesti Eurajoen-Lapinjoen-Sirppujoen osa-alueita ja Eurajoen valuma-alueita.
Diaarinumero: EPOELY/3145/2023**

Yleistä

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys toteaa, että kuulemisaineistossa on käyty läpi laajasti vesienhoidon keskeisiä kysymyksiä, tavoitteiden saavuttamista hidastavia seikkoja ja ongelmia. Niihin on etsitty myös ratkaisuja. Vaikka aineistoon on lisätty tiivistelmät, on konkretiaa syytä lisätä. Ydinseikkana on, että lainsäädännöllä on keskeinen merkitys vesienhoidon ongelmien ratkaisemisessa.

Vesienhoidon tavoitteena on ollut jo kolmatta vuosikymmentä estää jokien, järvien ja rannikkovesien sekä pohjavesien tilan heikkeneminen sekä pyrkiä kaikkien vesien vähintään hyvään tilaan. Sitä ei kuitenkaan ole vielä saavutettu, eikä tulla saavuttamaan ainakaan tämän hoitokauden aikana. Siksi vesienhoidon toimenpiteitä on syytä tehostaa ja kohdentaa paremmin ja niihin on varattava riittävästi resursseja.

Akvaattinen tutkimustieto motivoi toiminnanharjoittajia, päättäjiä ja muita sidosryhmiä ja vapaaehtoisia toteuttajia sekä tavallisia kansalaisia. Tutkimustietoa tulee aikaisempaa enemmän käyttää mm. vesien tilan arvioinnissa ja vesimuodostumien rajauksessa. Vesistöjen tilaluokitusten tutkimusmenetelmiä tulee kehittää ja tarkentaa. On huomioitava, että myös vesienhoidon yhteistyötahoilla on tutkimus- ja seurantatietoa. Sen saamisessa mukaan tilan arviointiin tulee kiinnittää enemmän huomiota.

Valtionhallinnon ulkopuolisia asiantuntijatoimijoita tulee ottaa entistä enemmän mukaan asioiden valmisteluun. Alueellisilla ja paikallisilla vesiensuojeluyhdistyksillä on paljon valuma-aluekohtaista ja vesistökohtaista tietoa vesistöistä ja veden laadusta sekä taitoa vesienhoitotoimenpiteistä. Siksi niiden pitää olla mukana vesiensuojelutoimenpiteiden suunnittelussa. Näin toimia voitaisiin kohdistaa mahdollisimman kustannustehokkaasti eri alueille. Alueellisissa vesiensuojeluyhdistyksissä työskentelee satoja vesienhoidon ammattilaisia ja paikallisissa yhdistyksissä paljon kokeneita hoitotyön toteuttajia.

Vaikka ko. vesienhoidon työohjelma on varsin kattava, siinä ei ole riittävästi huomioitu vesistöalueiden latvaosia. Uuteen vesienhoitosuunnitelmaan tulisi lisätä perusteellinen toimenpideohjelma vesistöalueiden latvaosien puroista / ojista ja lähteistä. Näillä alueilla suoritetuista hallitsemattomista vesirakentamistoimenpiteistä saavat alkunsa monet vesien tilan ongelmat. Tällaisia ovat mm. vesistöjen tummuminen, happamuus- ja kiintoainekuormituksen

lisääntyminen ja vesienhallinnan vaikeutuminen. Uutena vesien tilan ongelmana tulee ottaa käsittelyyn roskaaminen ja vesistöjen mikromuovit sekä vesistöjen lämpökuorma ja ilmastonmuutos.

KSS -vesienhoitoalueen Eurajoen-Lapinjoen-Sirppujoen osa-alue

Työohjelmassa mainitaan erikseen Pohjalaismaakunnissa happamien sulfaattimaiden kuivatuksen aiheuttamat haasteet, jotka näkyvät vesien tilassa. Sulfaattimaaongelma on kuitenkin KSS:n alueella paljon laajempi ja vaatii tarkempaa selvitystä. Se koskee myös esimerkiksi Eurajoen-Lapinjoen-Sirppujoen osa-aluetta ja erityisesti Eurajoen valuma-aluetta, jossa sulfaattimaat, peltojen ja metsien vesirakentaminen ja ilmaston muuttuminen yhteisvaikutuksena aiheuttaa merkittäviä happamuusongelmia.

Eurajoen valuma-alue

Tämä lausunto tulee jatkossa keskittymään lähinnä Eurajoen valuma-alueen vesistöasioihin, jotka useilta osin heijastelevat yleistä vesienhoidon tilaa.

Ongelmallisia vesialueita

Työohjelmassa käytetään viimeisintä arviota pintavesien ekologisesta tilasta vesienhoitoalueella. Se on tehty vuonna 2019 (Kuva 4). Arvioon sisältyy puutteellisuuksia ja ristiriitaisuuksia, joihin haluamme kiinnittää viranomaisten huomion uutta vesienhoidon kautta suunniteltaessa.

Kuvassa K 4 esitetään nykyisen vesienhoitosuunnitelman kokonaisarvio pintavesien ekologisesta tilasta. K 5 kuvassa esitetään vesimuodostumat, joiden tilan parantamiseksi tai säilymiseksi tarvitaan toimenpiteitä kaudella 2022–2027. Vesiensuojeluyhdistyksen tietämys kuviin sisältyvistä Eurajoen sivujoesta Juvajoesta on ristiriidassa ko. luokitusten kanssa. Kuten myöhemmin mainitsemme kuvasta K 12 puuttuu Turajärven säännöstelypatto, joka on merkittävä vaelluseste Juvajoessa. Joki on hydro-morfologisilta ominaisuuksiltaan huonossa tilassa. Alivirtaama-aikoina joen keski- ja yläosa saattavat olla vedettömiä. Ympäristövirtaama ei joessa toteudu. Lisäksi vesi on voimakkaasti tummunut ja siinä kulkee ylivirtaama-aikana runsaasti kiintoainesta. Yhdistys näkee, että näillä perusteilla Juvajokea ei voida luokitella hyvään ekologisteen tilaan (K 4). Samasta syystä jokea ei voida luokitella tilaan, jossa vesistön tilatavoite on saavutettu (K 5). Asia pitää selvittää ja huomioida vuoden 2025 tila-arviossa.

Vesiensuojeluyhdistys yhdessä Satakunnan luonnonsuojelupiirin kanssa tutki Eurajoen suursimpukkalajistoa vuosina 2021 ja 2022 (Liite: Eurajoen simpukkakartoitus 2021 – 2022). Tutkimuksen tuloksena kävi ilmi, että Euran kuntakeskuksen ja Eurakosken välillä oli n. 10 km matka, jossa tutkimuspisteissä ei tavattu simpukoita laisinkaan. Tutkimusten mukaan makean veden suursimpukat ovat järvien ja jokien pohjaeläinten valtalajistoa. Niiden merkitystä vesien ravintoverkkojen tärkeänä osana korostaa myös niiden suuri osuus, jopa 90 %, pohjaeläinten biomassasta (Manuel Lopes-Lima Ym, 2016). Vesiympäristön laadun tutkimuksessa simpukoita on jo pitkään käytetty bioindikaattoreina (Siimes ym., 2019). Työohjelmassa käytetyssä pintavesien ekologisten tilan luokituksessa Eurajoki on tyydyttävässä tilassa ja biologisten tekijöiden osalta hyvässä tilassa. Siitä huolimatta, että tunnemme tilaluokituksen tutkimusstandartit kyseenalaistamme joen biologisen tilaluokituksen ja haluamme, että Eurajoen pohjan laatua ja pohjaeläimistön tilaa tutkitaan tarkemmin vähintäänkin mainitulla joen yläosassa simpukka-
autioalueella. Tulokset tulee huomioidaan vuoden 2025 tila-arviossa.

Vesienhoidon toimenpiteiden toteutuksen tehostaminen ja kohdentaminen

Työohjelmassa on hyvin kuvattu vesienhoidon toimenpiteiden toteutuksen tehostaminen ja kohdentaminen ja niihin liittyviä keskeisiä kysymyksiä. Aiempien vesienhoitokausien toimenpiteet eivät ole olleet riittävän vaikuttavia, sillä erityisesti Länsi- ja Etelä- Suomessa sekä erityisesti lausuttavana olevalla KSS -vesienhoitoalueella vesistöjen hyvää tilaa ei ole monin paikoin saavutettu.

Työohjelmassa on hyvin selvitetty periaatteita, joilla vesistöjen hyvä tila voitaisiin seuraavalla hoitokaudella saavuttaa. Myös vesienhoidon tehostamiseen ja kohdentamiseen liittyviä ongelmat on tunnistettu. Niitä ei ole kuitenkaan jatkossa syytä käyttää selittelyyn, vaan esimerkiksi hajakuormituksen ratkaisemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja haettava konkreettisia ratkaisukeinoja.

Lainsäädännön kehittämisen tarpeellisuus tulee tunnustaa maa- ja metsätalouden vesistövaikutusten ohjaamisessa, aivan niin kuin työohjelmassa on tehty yritystoiminnan kohdalla. ”Lainsäädäntö velvoittaa yritykset entistä tiukempaan vesistövaikutusten hillintään ja hankintaketjun huomiointiin. Yritysten vesivastuullisuutta tulee edelleen lisätä vesienhoitotyössä.” Pelkkä maa- ja metsätalouden vapaaehtoisuus ja pilottitoiminta eivät riitä vesistöjen hyvän tilan saavuttamisessa, vaan tarvitaan lainsäädännöllistä ohjausta. Maatalouden ympäristötukijärjestelmän merkittävä kehittäminen on toinen hyvä keino maa- ja metsätalouden vesistövaikutusten suuntaamisessa oikeille urille.

Maatalouden yksittäisenä keinona vähentää vesistövaikutuksia on mainittu peltojen kipsinlevitys. Se onkin antanut lupaavia tuloksia ravinne ym. kuormituksen pienenemisestä vesistöissä. Puutteena kipsinlevityksen ympäristövaikutuksissa on sen vaikutuksen suhteellinen lyhytaikaisuus sekä alueellinen rajallisuus. Lisäksi osa maanviljelijöistä on sitä mieltä, että kipsin levitys ei sovi heidän pelloilleen, tai että sillä on negatiivisia ympäristövaikutuksia. Osasyynä tähän voi olla liian vähäinen tiedottaminen tai tiedonpuute kipsilevityksen vaikutuksista. On syytä kuitenkin myös tutkia ja kehittää kipsilevitykselle vaihtoehtoisia toimenpiteitä kuten rakennekalkitusta.

Olemme täysin samaa mieltä työohjelman kanssa siitä, että veden hydrologisen kierron kokonaisuus valuma-alueella tulisi huomioida, vaikka vesienhoidon toimenpiteet kohdistetaankin yksittäisiin vesi- ja pohjavesimuodostumiin. Tämä on nykyisin lähes mahdotonta tai ainakin kohtuuttoman hidasta, jos tarvetta verrataan esimerkiksi ilmaston muutosnopeuteen ja äärevöitymiseen. Syynä ovat vesilain ”lukitsemat” vanhat vesistöjen säännöstelyluvut sekä niitä ohjaava omistajajohtoisuus sekä kapea alue- ja intressirajallisuus. Tämä järjestelmä tulisi purkaa lainsäädännöllä ja siirtyä tarkastelemaan lupia koko valuma-alueen hydrologisen kierron näkökulmasta.

Valuma-aluelähtöinen vesien ja kuormituksen hallinta muuttuvassa ilmastossa

Tämä näkökohta on onnistuneesti valittu KSS:n työohjelman keskeiseksi kysymykseksi. Allekirjoitamme lähes kaiken tähän näkökulmaan liittyvät seikat. Ongelmana on se, että kenttätasolla tähän näkökulmaan liittyvät asiat, ongelmat ja tarvittavat toimenpiteet ovat tunnistettu jo lähes kymmenen vuotta sitten. Ehkä tämä osaltaan selittää kenttätyötä tekevien vapaaehtoisten turhautumisen vesienhoidon hitaaseen etenemiseen.

Toivomme, että tämän kohdan keskeisiä kysymyksiä ei jatkossa vesitetä kohdan ”Mikä hidastaa tavoitteiden saavuttamista?” selittelyllä. Valuma-aluekohtainen tarkastelu on todettu oikeaksi lähestymistavaksi jo lausuntomme aikaisemmissa kohdissa. Muuttuvan ilmaston vaikutukset on havaittu kenttätasolla lähes kymmenen vuotta sitten. Nyt on siis syytä ryhtyä konkreettisiin toimiin, joita työohjelmassakin esitetään.

Uutena vesistöjen tilaan vaikuttavana tekijänä haluamme tuoda esiin ilmastonmuutoksen ja vesistöjen lämpökuorman yhteisvaikutuksen. Esimerkkinä on Eurajoen yläosa, joka on ihmisen toimesta voimakkaasti lämpökuormitettu. Kesällä 2021 löytyi Kauttuan Alisenkoskista useita kuolleita taimenia. Todennäköinen kuolinsyy on helteen, lämpökuorman ja veden alhaisen happipitoisuuden yhteisvaikutuksena syntynyt lämpöstressi ja hapen puute.

Vaellusesteiden poistaminen ja vesielinympäristöjen kunnostaminen

KSS:n työohjelman mukaisesti pidämme virtavesien keskeisenä kysymyksenä niiden kunnostamista ja vaellusesteiden poistamista. Vaikka Eurajoen valuma-alueella ei ole eikä pidä luokitella voimakkaasti muutetuksi vesistöksi, sijaitsee siellä merkittäviä vaellusesteitä (K 12). Tällä hetkellä vaelluskalojen nousu sekä pääaltaaseen Pyhäjärveen, että pienempiin kokoaja-altaisiin (mm. Köyliön- ja Turajärvet) on estynyt. Myös laskujoen Eurajoen ja sivujokien Köyliön- ja Juvajoen veden riittävyys on uhattuna varsinkin alivirtaamakausina. Näistä syistä johtuen ei myöskään jokien ympäristövirtaamat toteudu.

Kuva 12 ”Merkittävät vaelluseste” on puutteellinen. Kuvasta puuttuu kokonaan Eurajoen sivujoessa Juvajoessa sijaitseva Turajärven säännöstelypato, joka käytännössä on vaelluseste. Padon ja alivirtaamakausien yhteisvaikutuksena ovat Juvajoen keski- ja latvaosa Koponoja aika ajoin kuivilla.

Katsomme, että keskeisenä haasteena tällä ja seuraavalla vesienhoidon kautena on riittävän ympäristövirtaaman ja ekologisen jatkumon toteuttaminen Eurajoessa Pyhäjärvestä Selkämerelle samoin kuin Köyliön- ja Turajärvistä sivujokia ja Eurajokea pitkin Selkämerelle. Eurajoki oli vielä vajaa sata vuotta sitten lohijoki, mutta nykyisin voimalaitos- ja säännöstelypadot estävät vaelluskalojen nousun Eurakosken voimalaitoksen yläpuolisille jokialueille ja Pyhäjärveen sekä Köyliön- että Turajärviin.

Viimeaikaiset Eurajoen ala- ja keskiosan koskikunnostukset ja niihin liittyvät selvitykset osoittavat, että vaelluskalojen nousuyhteys on palautettavissa ja sopivilla kunnostuksilla vaelluskaloille voidaan tehdä uusia lisääntymisalueita ja vanhoja voidaan kunnostaa (Pyhäjärvi-instituutti, Joki - ohjelma). Merilohen nousu Pappilankosken padon alapuolisille kutualueille sekä merisiian nousu kudulle Irjanteenkoskelle ja meritaimenen joen keskiosiin Saharin – ja Paneliankoskiin osoittavat, että potentiaalia kalojen vaellukselle ylemmäksikin on, kunhan sopivat ohitusratkaisut toteutetaan. Voimalaitos- ja säännöstelypatojen ohitus voidaan toteuttaa joko luonnonmukaisella ohitusuomalla tai muilla keinon tapauskohtaisesti. Ohitusuomaratkaisujen positiivisena puolena on, että ne voidaan myös toteuttaa niin, että ne samalla toimivat lisääntymis- ja poikasalueina. Vaikka tällaisten alueiden pinta-ala on rajallinen, voidaan uomat optimoida poikastuotantoa ajatellen. Tällöin niiden tuotantokyky on moninkertainen luonnon poikastuotantoalueisiin verrattuna (vrt. Varkauden Ämmänkosken ohitusuoma).

Katsomme, että ympäristövirtaaman ja ekologisen jatkumon toteuttaminen Eurajoen valuma-alueella tulee olla uuden vesienhoitosuunnitelman tavoitteena.

Vesienhoidon yhteistyön edistäminen

KSS:n työohjelman mukaisesti pidämme tätäkin näkökulmaa vesienhoidon keskeisenä kysymyksenä ja siihen liittyviä johtopäätöksiä oikeansuuntaisina. Tiivistelmässä mainitut ”kattava yhteistyö” ja ”viestinnän ja tiedonkulun” tehostaminen” ovat avainasemassa eri toimijoiden yhteistyön tehostamisessa. Toisaalta hidastavia tekijöitä kartoitettaessa työohjelmassa mainitaan mm. ”Sidosryhmien välisen yhteisymmärryksen puute estää tavoitteiden yhteensovittamista.” ja

”Maanomistajat eivät näe vesienhoidon hyötynäkökulmaa itselleen merkittävänä ja toisaalta he kokevat, että heidät sivuutetaan suunnittelussa.”

Haluamme saattaa työohjelman laatijoiden tiedoksi vapaaehtoisten, ilman korvauksia vesienhoidon kentätoimintaa toteuttavien näkökulman. Yhteistyöryhmissä toistuu usein tilanne, joissa maa- ja vesialueiden omistajat sekä muita vesialueen kuormittajia on estynyt saapumasta palaveriin. Tämä on hyvin valitettavaa ja johtaa saapuvilla olevissa työryhmän jäsenissä ”ompeluseura efektin”, koska asioissa ei oikeasti voida edetä avainryhmien puuttumisen seurauksena. Toisaalta monissa toimenpiteissä (esim. vesirakentamisessa), jotka vaikuttavat usein ratkaisevasti vesiekosysteemien tilaan, edetään viranomaisten ja vesialueen omistajan yhteistoimin. Muut toimijat kuten vesienhoidon vapaaehtoistoimijat jäävät toimenpiteen ulkopuolelle, eikä heillä välttämättä ole mitään vaikutusmahdollisuuksia.

Allekirjoitamme myös henkilökohtaisten, luottamuksellisten suhteiden merkityksen. Niiden luominen on hidasta, mutta tuottavat usein tulosta. Työohjelmassa korostetaan uusien viestintämenetelmien merkitystä yhteistyön kehittäjinä. Kaikki keinot on syytä käyttää, mutta haluamme muistuttaa, että henkilökohtaiset keskustelut ja puhelinsoitot ovat jääneet nykyisin liian vähäisiksi. Tässä, kuten monessa muussakin toiminnassa tarvitaan sekä henkilö- että taloudellisia resursseja

Suunnitelman tarkistamisen työohjelma ja aikataulu

Vesienhoitosuunnitelman päivittämisen työohjelma on selkeä ja aikataulu vaikuttaa realistiselta. Yhden seikan haluamme nostaa esiin. Työohjelmassa mainitaan, että ”Pinta- ja pohjavesien tila-arviot valmistuvat vuoden 2025 aikana ja ne tulevat nähtäville vesienhoitosuunnitelma -ehdotuksen myötä ennen vesien tilan luokittelun lopullista vahvistamista.” Lopullisen vahvistamisen aikataulua olemme ihmetelleet jo nykyisen hoitokauden lausuntokierrosten aikana. Toimijat perustavat siis lausuntojaan vesien tilan luokittelun työversioon, joka tämän jälkeen voi vielä vahvistamisen yhteydessä muuttua. Kuulemisen yhteydessä tulisikin korostaa, että vesistöjen tilaluokitukseen voi vielä tulla muutoksia kuulemisen myötä.

Ympäristövaikutusten arviointi

Tässä kohdassa kirjoitetaan SOVA-lain mukaisesta ympäristöarvioinnista, joka kattaa lukuisia muitakin vaikutuksia, jotka tulee arvioida. Näistä vaikutuksista on vesienhoidon kannalta laadittu tarkasteluun lista keskeisistä vaikutuksista. Tähän listaan haluamme lisätä vielä kohdan: **vesien ympäristövirtaamaan.**

Eurassa 16.6.2024

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry:n hallituksen puolesta

Seppo Varjonen
puheenjohtaja

Jari Sepponen
varapuheenjohtaja

Liitteet:

Ekroth ym., Eurajoen simpukkakartoitus 2021 – 2022, EVSY ry, v. 2023
[https://bin.yhdistysavain.fi/1597466/N6cfNXdU64mitMMbniyw0ZLq7L/
EurajoenSimpukka_Kartoitus2021_22.pdf](https://bin.yhdistysavain.fi/1597466/N6cfNXdU64mitMMbniyw0ZLq7L/EurajoenSimpukka_Kartoitus2021_22.pdf)

Manuel Lopes-Lima, Ym: Conservation status of freshwater mussels in Europe: State of the art and future challenges. Biological Reviews., 2016

Siimes K ym. (toim.) 2019: Haitalliset aineet Suomen vesissä. SYKE raportteja 8 , 216 s.

Yhteystiedot:

Seppo Varjonen

Karvarinkuja 7

27400 Kiukainen

p. 050 5607357

sevarjo@saunalahti.fi

www.evsy.fi